

§ 65

Ärendenummer RS 2019/283

Yttrande om Handlingsprogram för Räddningstjänsten Öland 2019-2022, enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO)

Beslut

Regionstyrelsens arbetsutskott antar redovisat yttrande över handlingsprogram för Räddningstjänsten Öland 2019-2022 enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO).

Yttrandet överlämnas till Räddningstjänsten Öland.

Paragrafen justeras omedelbart.

Bakgrund

Räddningstjänsten Öland har tagit fram ett förslag till handlingsprogram enligt Lag om skydd mot olyckor (LSO), för mandatperioden 2019-2022. Bestämmelserna i LSO syftar till att ge människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor i hela landet med hänsyn till lokala förhållanden. Enligt LSO ska kommunen anta handlingsprogram både för Räddningstjänstens förebyggande verksamhet men också för den operativa delen om en olycka inträffar.

Yttrande

Region Kalmar län ser positivt på handlingsprogrammet som föreslås i remissen. Regionen anser det önskvärt att handlingsprogrammet kompletteras med en sammanställning/identifierad lista innehållande de farliga ämnen som hanteras i kommunens industriverksamheter och farliga verksamheter samt transporteras som farligt gods på kommunens vägar. Listan är av stor vikt för att Region Kalmar län ska kunna identifiera och säkerställa de resurser som kan komma att krävas vid exempelvis utsläpp av farliga ämnen.

Handlingar

1. Tjänsteskrivelse
2. Skrivelse från Räddningstjänsten Öland daterad den 13 mars 2019
3. Handlingsprogram för Räddningstjänsten Öland 2019-2022

Protokollsutdrag till: Räddningstjänsten Öland

Regionstyrelsens arbetsutskott

Yttrande om Handlingsprogram för Räddningstjänsten Öland 2019-2022, enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO)

Förslag till beslut

Regionstyrelsens arbetsutskott antar redovisat yttrande över handlingsprogram för Räddningstjänsten Öland 2019-2022 enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO).

Yttrandet överlämnas till Räddningstjänsten Öland.

Bakgrund

Räddningstjänsten Öland har tagit fram ett förslag till handlingsprogram enligt Lag om skydd mot olyckor (LSO), för mandatperioden 2019-2022. Bestämmelserna i LSO syftar till att ge människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor i hela landet med hänsyn till lokala förhållanden. Enligt LSO ska kommunen anta handlingsprogram både för Räddningstjänstens förebyggande verksamhet men också för den operativa delen om en olycka inträffar.

Yttrande

Region Kalmar län ser positivt på handlingsprogrammet som föreslås i remissen. Regionen anser det önskvärt att handlingsprogrammet kompletteras med en sammanställning/identifierad lista innehållande de farliga ämnen som hanteras i kommunens industriverksamheter och farliga verksamheter samt transporteras som farligt gods på kommunens vägar. Listan är av stor vikt för att Region Kalmar län ska kunna identifiera och säkerställa de resurser som kan komma att krävas vid exempelvis utsläpp av farliga ämnen.

Johanna Schelin
hållbarhetschef

Helena Berglund
beredskapsplanerare

Bilagor

1. Skrivelse från Räddningstjänsten Öland daterad den 13 mars 2019
2. Handlingsprogram för Räddningstjänsten Öland 2019-2022

Räddningstjänsten Öland

Handläggare
Rutger Thuresson
Räddningschef
0485-478 70
rutger.thuresson@oland.se

Datum
2019-03-13

Ärende dnr.
2019-000107

Händelse dnr.
2019-000107-002-001

Sändlista
Kalmar Brandkår
Räddningstjänsten Nybro
Räddningstjänstförbundet Emmaboda-Torsås
Länsstyrelsen i Kalmar län
Trafikverket
Kustbevakningen
Försvarmakten
Polismyndigheten
Region Kalmar Län
Sjöfartsverket
Borgholms kommun
Mörbylånga kommun

Remiss gällande Handlingsprogram för Räddningstjänsten Öland enligt Lag (2003:778) om skytt mot olyckor (LSO)

För varje mandatperiod ska Sveriges kommuner anta handlingsprogram enligt Lagen om skydd mot olyckor, LSO. Bestämmelserna i LSO syftar till att ge människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor i hela landet, men hänsyn till lokala förhållanden.

I lagen om skydd mot olyckor framgår att innan programmet antas ska samråd ha skett med de myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse i saken. Med hänvisning till ovanstående skickas programmet för yttrande. Svar önskas senast 2019-05-03 märkt "Remissvar handlingsprogram" till: raddning@oland.se, alternativt till:

Räddningstjänsten Öland
Box 111
386 22 Färjestaden

Rutger Thuresson
Räddningschef

Handlingsprogram för Räddningstjänsten Öland

2019-2022

Beslutat av Direktionen för Ölands Kommunalförbund **XXX**

Varför ett handlingsprogram?

Enligt Lagen om skydd mot olyckor (LSO 2003:778) skall kommunerna ta fram ett handlingsprogram som visar hur Räddningstjänsten arbetar förebyggande respektive operativt om en olycka inträffar.

På Öland är det Direktionen för Ölands kommunalförbund som har detta uppdrag eftersom kommunerna organiserat en gemensam Räddningstjänst inom kommunalförbundet.

Syftet med handlingsprogrammet är framförallt att du som

kommunmedborgare skall få en övergripande inblick i Räddningstjänstens uppbyggnad och verksamhet.

Handlingsprogrammet är ett politiskt styrdokument som visar den politiska ambitionen för verksamheten och som vi har att arbeta efter. Programmet antas av Direktionen för Ölands kommunalförbund efter hörande av respektive huvudkommuner.

Nytt handlingsprogram antas en gång varje mandatperiod.

Innehåll

Vad är räddningstjänstens uppdrag?	4
Räddningstjänsten på Öland	5
Risker på Öland	6
Förmåga	7
Nulägesanalys	8
Mål för räddningstjänsten 2019-2022	10
Förteckning över bilagor	13
Bilaga 1 – Riskanalys	13
Bilaga 2 – Förmågebeskrivning	13
Bilaga 3 – Räddningstjänstens insatstider	13
Bilaga 4 – Gränsdragning mellan kommunalt och statligt vatten.....	13
Bilaga 5 – Utredning om räddningstjänstens behov och organisation.....	13

Vad är räddningstjänstens uppdrag?

Räddningstjänstens verksamhet regleras av Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO. Lagen syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

Detta innebär att räddningstjänsten ska leverera ett skydd till invånarna som är likvärdigt oavsett vart i landet de befinner sig. Lagen reglerar alltså inte i detalj hur räddningstjänsten ska se ut. Vad som är en acceptabel nivå avgörs genom jämförelser med likvärdiga kommuner.

På Öland har räddningstjänsten även rollen som tillsyns- och

tillståndsmyndighet för hantering av brandfarliga och explosiva varor enligt Lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, LBE. Utöver detta samordnar räddningstjänsten kommunernas säkerhetsarbete för kris, extraordinära händelser samt civilt försvar.

Räddningstjänsten verkar för att uppfylla sitt uppdrag på flera olika sätt: genom utbildning till allmänhet och företag, informationsinsatser, tillsyn- och tillståndsverksamhet, rengöring och brandskyddskontroll av eldstäder, operativa insatser vid inträffade olyckor samt genom samordning av och planering för kommunernas säkerhetsarbete.

Räddningstjänsten på Öland

På Öland är räddningstjänsten organiserad under Ölands Kommunalförbund. Direktionen för Ölands Kommunalförbund utgör räddningsnämnd.

Organisationen består av fyra verksamheter:

- Operativa verksamheten
- Förebyggande verksamheten
- Tekniska verksamheten
- Risk- och Säkerhetssamordning

Rent operativt är består räddningstjänsten av 6

deltidsstationer samt en Räddningschef i beredskap. Under vecka 26-31 öppnas dessutom en sommarstation på Böda Sands camping. De ordinarie stationerna med bemanning återges i bilden nedan.

Bemanningen på stationerna är en ambitionsnivå. På grund av svårigheter med rekrytering och flera vakanser är det sällan som den önskade bemanningen uppnås på alla stationer.

Deltidsstationer och bemanning

Löttorp:	1 + 3 (1 styrkeledare och 3 brandmän)
Borgholm:	1 + 4 (1 styrkeledare och 4 brandmän)
Runsten:	1 + 2 (1 styrkeledare och 2 brandmän)
Färjestaden:	1 + 4 (1 styrkeledare och 4 brandmän)
Mörbylånga:	1 + 4 (1 styrkeledare och 4 brandmän)
Degerhamn:	1 + 3 (1 styrkeledare och 3 brandmän)

Risker på Öland

Följande risker har identifierats på Öland som räddningstjänsten ska kunna ingripa mot:

- Många äldre byggnader - Dåligt byggnadstekniskt brandskydd, svårt att begränsa bränder osv.
- Mycket skyddsklassad natur - Risk stora miljöskador vid utsläpp, exempelvis oljepåslag från havet
- Många stora tamdjur - Risk för att stora tamdjur hamnar i svåra belägenheter där det behövs hjälp från räddningstjänsten för att få loss djuret
- Mycket trafik på vägar som inte är avsedda för detta - Ökad risk för olyckor
- Farlig verksamhet i nära anslutning till större samhälle - Guldfågeln hanterar stora mängder ammoniak och ligger i nära anslutning till Mörbylånga
- Mycket vindkraftverk - Servicepersonal som befinner sig uppe i vindkraftverket kan bli skadade och behöva hjälp för att ta sig ner
- Drunkning - Mycket turister och badgäster, mycket stränder på Öland
- Stora och/eller långdragna insatser - Insatser som pågår under lång tid med större resursbehov, både personellt och materiellt, än vad vi har tillgång till själva
- Insatser med större ledningsbehov
- Övriga risker som utgör hot mot liv, egendom och miljö
- Svårigheter att bemanna stationer, brist på resurser osv.

Riskerna med beskrivning av vad räddningstjänsten behöver för att kunna hantera risken samt hur detta ska göras finns i bilaga 1.

Förmåga

Utifrån de risker som identifierats behöver följande förmåga finnas inom organisationen.

Grundläggande förmåga

Typ av insats/förmåga	Station som ska ha förmågan*
Livräddande insats vid sjukdomsfall	Samtliga
Livräddande insats vid trafikolycka	Samtliga
Livräddande samt egendomsräddande insats vid brand i byggnad samt egendomsräddande insats vid brand ej i byggnad	Samtliga
Livräddande insats vid drunkningstillbud	Samtliga
Livräddande insats vid enklare olyckor med farligt ämne	Samtliga
Insats inom räddningstjänstens ansvarsområde i övriga fall	Samtliga
Samverkan internt inom räddningstjänsten och externt med andra organisationer vid olyckor	Samtliga

* Avser att personalen på stationen ska ha kunskapen att kunna genomföra typen av insats. Övriga omständigheter (exempelvis bemanningen på stationen) kan innebära att en station inte kan genomföra typen av insats utan förstärkning från annan station.

Särskild förmåga

Typ av insats	Station som ska ha förmågan
Avancerad höghöjdsräddning	Degerhamn
KEM	Mörbylånga
Tung räddning	Färjestaden
Avancerad brandsläckning	Borgholm
Djurlivräddning	Runsten
Oljeskadeskydd	Löttorp

Utförlig beskrivning av förmågan och vad den innebär finns i bilaga 2. Denna förmågebeskrivning kan under mandatperioden behöva anpassas till förändrade förutsättningar.

Räddningstjänstens insatstider återges i bilaga 3.

Gränsdragningen mellan kommunalt och statligt vatten återges i bilaga 4.

Nulägesanalys

Räddningstjänsten står inför stora utmaningar. Förändringar i samhället har lett till stora problem att bemanna deltidstationer. Tekniska utvecklingar har skapat möjligheter men även lett till nya och större risker för räddningspersonal vilket ställer ökade krav på resurser och kompetens. Att säkerställa att räddningstjänsten kan bemanna sina deltidstationer samt ha den kompetens som krävs för att kunna möta nya risker i samhället är därför avgörande för verksamhetens framtid.

Att inte hantera dessa utmaningar nu, innan problemen blir för stora, kan innebära att räddningstjänsten på sikt inte klarar av att upprätthålla sin förmåga. Risker och särskilda behov i det geografiska området ska styra vilken förmåga räddningstjänsten ska ha. Om problemen blir ännu större kan räddningstjänsten vara tvungen att anpassa sin förmåga utefter de resurser som finns kvar att tillgå i organisationen. Därmed kommer man vara tvungen att avstå från förmågan att hantera de risker som finns.

Exempel på detta kan vara att behöva ta bort beredskap från vissa stationer under dagtid, inte på grund av det inte behöver upprätthållas någon beredskap dagtid utan på grund av att det helt enkelt inte finns några brandmän att tillgå under denna tid. Ett annat exempel kan vara att inte kunna göra insatser vid trafikolyckor med nya bränsleformer, på grund av att kompetensen att ta fram metoder

och taktik för dessa nya risker inte finns i organisationen. Eftersom det blir svårare och svårare att upprätthålla beredskap och hantera risker kommer situationen endast bli värre och värre över tid om inget görs snart. Sänkning av räddningstjänstens förmåga kommer därför behöva göras kontinuerligt i takt med att problemen ökar. Detta för dessutom med sig att de resurser dagtid som finns idag kommer behöva lägga mycket tid på att försöka rekrytera personal vilket ytterligare leder till att dagtidsresurserna för de administrativa uppgifterna minskar.

På grund av geografin går det inte heller att förlita sig på samarbetsavtal med andra räddningstjänster för att kunna upprätthålla förmågor eftersom det inte går att få snabb förstärkning från fastlandet till Öland annat än precis vid bron. Ska de risker som finns och de olyckor som kan tänkas inträffa kunna hanteras på Öland krävs att räddningstjänsten på Öland har den förmåga som behövs.

Ifall åtgärder inte vidtas kommer räddningstjänsten i framtiden inte kunna erbjuda det skydd till invånare och företag på Öland som lagen (2003:778) om skydd mot olyckor kräver. Innebörden av detta är att Ölands Kommunalförbund inte lever upp till lagens krav om att erbjuda alla människor ett likvärdigt skydd mot olyckor.

Just nu står alltså valet mellan att vidta åtgärder och därmed utveckla organisationen efter de risker och behov som finns, eller att inte vidta åtgärder och därmed acceptera en sänkt förmåga att kunna hantera olyckor. Det sistnämnda är viktigt att poängtera: att inte vidta åtgärder innebär alltså **inte** att organisationens förmåga enbart bibehålls på nuvarande nivå, utan innebär att inom en ganska snar framtid kommer förmågan sänkas. De åtgärder som krävs syftar inte till marginella förbättringar av verksamheten, utan till att säkerställa att det i framtiden kommer finnas en räddningstjänst överhuvudtaget.

Räddningstjänsten märks normalt inte men måste finnas och fungera när något väl inträffar. För att möjliggöra detta är förberedande

arbete, övningar, analyser samt möjligheten att säkerställa bemanningen nödvändiga. Med de problem som finns i organisationen idag är detta inte möjligt. Det anses därför absolut nödvändigt att vidta åtgärder mot problemen innan det har gått för långt.

Sommaren 2018 har visat behovet av samverkan. Ingen räddningstjänst klarar sig själv. Två statliga utredningar (Alarmeringsutredningen samt Utredningen: En effektivare kommunal räddningstjänst) har redovisat sina slutsatser. Även i dessa lyfts behovet av samverkan fram. Det är därför nödvändigt att titta på en djupare form av samverkan med övriga räddningstjänster i närområdet.

Mål för räddningstjänsten 2019-2022

Det har under 2017 genomförts en utredning kring räddningstjänstens framtida behov och organisation. Utredningens huvuddokument finns i bilaga 5.

Utredningen föreslår tre åtgärder:

Åtgärd 1 – Se över, tillsammans med kommunerna, vilka kommunala tjänster som skulle vara lämpliga att kombinera med deltidstjänst som brandman och lägga över dessa tjänster på räddningstjänsten. I dessa tjänster skulle det ingå beredskap under arbetstid.

Åtgärd 2 – Utöka räddningstjänstens resurser dagtid genom att anställa 9 personer. Dessa personer ska ha som huvudarbetsuppgift räddningstjänstens administrativa uppgifter men även ha beredskap som del av sin tjänst under dagtid. Dessa tjänster placeras enligt

följande: 2 i Löttorp, 2 i Borgholm, 3 i Färjestaden och 2 i Mörbylånga. Det ska dock vara möjligt för dem att utföra sina administrativa uppgifter på samtliga stationer så att det blir möjligt att vid behov flytta personal från en station till en annan för att upprätthålla beredskapen på den stationen.

Åtgärd 3 – Inför FIP (Första InsatsPerson) på stationerna. FIP innebär att en brandman har en mindre bil, typ pickup, med sig hela tiden under sin beredskap och åker på larm direkt, utan att åka via stationen först. Bilen utrustas för att brandmannen ska kunna göra en första insats vid framkomst i avvaktan på resten av styrkan.

Åtgärd 1 är ett arbete som måste ske kontinuerligt när kommunen gör omorganisationer och liknande. Det sätts därför inga konkreta mål utifrån denna åtgärd.

Mål 2019-2022

År	Mål	Innebörd	Vad krävs?
2019	Inför FIP på stationerna i Degerhamn och Runsten	En person i varje grupp kommer ha en mindre bil med viss utrustning på med sig hela tiden. Vid larm åker inte denna person till stationen utan åker direkt till olycksplatsen. Därmed kommer insattiden minska samtidigt som det geografiska område från vilket brandmän kan rekryteras öka.	Det uppstår en möjlighet att personalen som åker i FIP-bilen kommer fram först på en olycksplats, vilket innebär ensamarbete tills övriga styrkan kommer fram. Detta kräver konsekvensanalys samt övning i den nya rollen. Materiellt behöver Degerhamn och Runsten ha varsin bil som kan användas som FIP-bil.

	Anställ 2 tjänster på dagtid i Löttorp	Under dagtid kommer två personer vara stationerade på stationen i Löttorp. De ska ha som arbetsuppgifter räddningstjänstens operativa frågor såsom övningsplanering, registrering av kompetenser, schemaläggning osv. De kommer även ha beredskap under sin arbetstid, vilket innebär att de upprätthåller beredskap och därmed blir en förstärkning till styrkan i Löttorp. Detta gör att de kan göra snabba förstainsatser med en mindre bil, vilket gör att insatstiderna minskar, samt att beredskapen under dagtid (då många av brandmännen arbetar på annan ort) säkras.	Personerna som ska vara stationerade i Löttorp behöver arbetsplatser. Ska de kunna göra snabba förstainsatser (samt även kunna lämna stationen för objektsbesök eller liknande och fortfarande upprätthålla beredskap) behöver de även en mindre bil som kan användas som en offensiv enhet.
2020	Anställ 3 tjänster på dagtid i Färjestaden*	Under dagtid kommer tre personer vara stationerade på stationen i Färjestaden. De ska ha som arbetsuppgifter räddningstjänstens operativa frågor såsom övningsplanering, registrering av kompetenser, schemaläggning osv. samt räddningstjänstens förebyggande frågor såsom tillsyner osv. De kommer även ha beredskap under sin arbetstid, vilket innebär att de upprätthåller beredskap och därmed blir en förstärkning till styrkan i Färjestaden. Detta gör att de kan göra snabba förstainsatser med en mindre bil, vilket gör att insatstiderna minskar, samt att beredskapen under dagtid (då många av brandmännen arbetar på annan ort) säkras.	Personerna som ska vara stationerade i Färjestaden behöver arbetsplatser. Ska de kunna göra snabba förstainsatser (samt även kunna lämna stationen för objektsbesök eller liknande och fortfarande upprätthålla beredskap) behöver de även en mindre bil som kan användas som en offensiv enhet.

2021	Anställ 2 tjänster på dagtid i Borgholm*	Under dagtid kommer två personer vara stationerade på stationen i Borgholm. De ska ha som arbetsuppgifter räddningstjänstens operativa frågor såsom övningsplanering, registrering av kompetenser, schemaläggning osv. samt räddningstjänstens förebyggande frågor såsom tillsyner osv. De kommer även ha beredskap under sin arbetstid, vilket innebär att de upprätthåller beredskap och därmed blir en förstärkning till styrkan i Borgholm. Detta gör att de kan göra snabba förstainsatser med en mindre bil, vilket gör att insatstiderna minskar, samt att beredskapen under dagtid (då många av brandmännen arbetar på annan ort) säkras.	Personerna som ska vara stationerade i Borgholm behöver arbetsplatser. Ska de kunna göra snabba förstainsatser (samt även kunna lämna stationen för objektsbesök eller liknande och fortfarande upprätthålla beredskap) behöver de även en mindre bil som kan användas som en offensiv enhet.
2022	Anställ 2 tjänster på dagtid i Mörbylånga*	Under dagtid kommer två personer vara stationerade på stationen i Mörbylånga. De ska ha som arbetsuppgifter räddningstjänstens operativa frågor såsom övningsplanering, registrering av kompetenser, schemaläggning osv. De kommer även ha beredskap under sin arbetstid, vilket innebär att de upprätthåller beredskap och därmed blir en förstärkning till styrkan i Mörbylånga. Detta gör att de kan göra snabba förstainsatser med en mindre bil, vilket gör att insatstiderna minskar, samt att beredskapen under dagtid (då många av brandmännen arbetar på annan ort) säkras.	Personerna som ska vara stationerade i Mörbylånga behöver arbetsplatser. Ska de kunna göra snabba förstainsatser (samt även kunna lämna stationen för objektsbesök eller liknande och fortfarande upprätthålla beredskap) behöver de även en mindre bil som kan användas som en offensiv enhet.

* - I vilken ordning stationerna ska prioriteras kommer avgöras av andra omständigheter som tillgång till kontorsutrymmen och mindre bilar.

Förteckning över bilagor

Bilaga 1 – Riskanalys

Bilaga 2 – Förmågebeskrivning

Bilaga 3 – Räddningstjänstens insatstider

Bilaga 4 – Gränsdragning mellan kommunalt och statligt vatten

Bilaga 5 – Utredning om räddningstjänstens behov och organisation